

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та підприємництва

Кафедра економіки та підприємницької діяльності

Сахно А.А., Брояка А.А.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Проект методичних рекомендацій для проходження виробничої практики студентами денної та заочної форми навчання галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність для здобуття першого (бакалаврського) освітнього рівня

ВІННИЦЯ 2021

Сахно А.А., Брояка А.А. Проект методичних рекомендацій для проходження виробничої практики студентами денної та заочної форми навчання галузі знань галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність для здобуття першого (бакалаврського) освітнього рівня. Вінниця: ВНАУ, 2021. 29 с.

Автори:

Сахно А.А.
доктор економічних наук,
професор кафедри економіки
та підприємницької діяльності

Брояка А.А.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки
та підприємницької діяльності

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Мета і завдання виробничої практики.....	5
2. Зміст виробничої практики.....	7
2.1. Організаційні засади функціонування підприємства.....	7
2.2. Фінансово-економічні показники діяльності підприємства.....	7
3. Організація проведення виробничої практики.....	8
3.1. Вимоги до бази проведення виробничої практики.....	8
3.2. Організація керівництва практикою.....	8
3.3. Обов'язки студентів-практикантів.....	9
4. Оформлення і строки подачі звіту.....	10
5. Підведення підсумків практики.....	12
6. Рекомендована література.....	13
7. Додатки.....	15

ВСТУП

Виробнича практика є продовженням навчального процесу в умовах конкретного підприємства, державної установи та інших організацій. Аналіз господарської діяльності посідає важливе місце в процесі підготовки і прийняття управлінських рішень і є невід'ємною частиною планування діяльності підприємств усіх форм власності та господарювання.

Основною метою практики є поглиблена розробка одного з питань організаційно-управлінської, виробничо-комерційної, господарсько-економічної діяльності підприємства або інших об'єктів дослідження і на його основі розробка та обґрунтування рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності об'єкта дослідження.

Об'єктами практики встановлюються підприємства (бази практики) різних форм власності і типів господарювання, і які здатні створити умови для виконання програми практики. Розподіл студентів за базами та призначення керівників практик здійснюється випусковими кафедрами оформлюється наказом ректора. Керівник практики від кафедри контролює та консультує студента в напрямку виконання програми практики. Зі свого боку підприємство також призначає керівника практики, який виконує керівництво і контроль проходження практики на підприємстві, а після її закінчення дає відгук і оцінку роботи студента.

У період практики студент виконує роботу на відповідному робочому місці під керівництвом керівника практики від підприємства. На період практики студенти можуть бути тимчасово зараховані на штатні посади, якщо робота на цій посаді в повному обсязі відповідає програмі практики. Допускається проходження практики студентом на власному підприємстві, за умови підтвердженні діяльності підприємства та можливості виконання студентом програми практики.

При направленні на практику студенти одержують наступну документацію: програму практики, щоденник практики, в якому зазначено календарний план проходження практики. Робочий час студента-практиканта визначається відповідно діючого на підприємстві (в організації) внутрішнього трудового розпорядку і режиму роботи.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика є продовженням навчального процесу в умовах конкретного підприємства, державної установи та інших організацій,

Метою виробничої практики є систематизація, закріплення і поглиблення теоретичних знань та набуття практичних навичок з організації фінансово-економічної діяльності підприємств, розвиток науково-дослідної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр». А також оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Виходячи із вказаної мети, *завданнями* виробничої практики є:

- ознайомлення з організаційними засадами функціонування підприємства – бази практики, його історією, структурою виробництва, процесом управління та динамікою розвитку;
- дослідження фінансово-економічних показників діяльності підприємства, ефективності управління на підприємстві фінансовими ресурсами, основними фондами, оборотними коштами та трудовими ресурсами;
- засвоєння сучасних методик аналізу із застосуванням математичних та статистичних прийомів та методів;
- підбір матеріалів для використання їх у звіті про проходження виробничої практики, у дипломному проектуванні та інших науково-дослідних роботах студентів;
- розробка організаційних, економічних, екологічних та соціальних заходів, в тому числі й щодо впровадження виробництва екологічно чистої продукції, які можуть покращити використання підприємством природних ресурсів, або зменшити ним забруднення довкілля;
- формування вмінь щодо комплексного системного оцінювання основних показників в господарсько-фінансовій діяльності підприємств;
- формування практичних навичок здійснення економічного аналізу та використання його результатів для прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві.

Результатом проходження практики є формування професійних і особистісних компетенцій:

РН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

РН 4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної правової держави.

РН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

РН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективно організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

2. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Практикант повинен вести щоденник, де він в стислій формі записує зміст виконаної роботи, свої спостереження і висновки. Наприкінці практики щоденник завіряється підписами керівника практики від підприємства та печаткою підприємства. (Додаток А).

Під час практики студент виконує звіт, який містить відповідні структурні підрозділи:

2.1. Організаційні засади функціонування підприємства

Розділ передбачає вивчення наступних питань:

- організаційно-правову форму діяльності підприємства;
- характеристику установчих документів підприємства;
- історію становлення та розвитку підприємства;
- структуру та систему управління підприємством;
- регламентацію діяльності функціональних служб підприємства;
- виробничу структуру підприємства, номенклатуру його продукції, зміну її в часі, основних постачальників, споживачів і конкурентів.

2.2. Фінансово-економічні показники діяльності підприємства

Під час вивчення даного розділу досліджуються такі питання:

- ефективність використання основних виробничих фондів підприємства, з виділенням природоохоронних фондів;
- використання оборотних засобів підприємства, в тому числі швидкості їх обертання;
- управління трудовими ресурсами на підприємстві, в тому числі структуру та плинність кадрів, рівень зарплати,
- фінансові ресурси підприємства - власні, державні та запозичені (кредитні) ресурси;
- доходи, прибуток, собівартість, витрати (в т. ч. умовно-змінні та умовно-постійні) і рентабельність підприємства;
- інвестиційну та інноваційну діяльність підприємства (структуру інвестиційного портфелю, ефективність використання інвестицій, впровадження природоохоронних інновацій, розвиток екологічно чистого виробництва).

Всі показники студенти повинні проаналізувати за 3 попередніх роки.

У додатках наводяться загальні рекомендовані таблиці за основними показниками підприємства (Додаток Д).

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

3.1. Вимоги до бази проведення виробничої практики

Об'єктами виробничої практики повинні виступати державні установи та організації, підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм, які є юридичними особами та здійснюють один чи декілька видів економічної діяльності за Державним класифікатором видів економічної діяльності ДК 003-2005. Це повинні бути підприємства, які застосовують передові форми та методи ведення господарства та управління. Високий рівень професіоналізму фахівців базових підприємств повинен забезпечувати можливість сприяння студентам у набутті професійних умінь та навичок. З такими підприємствами інститут повинен укласти відповідні договори на проведення виробничої практики. Крім того, студенти можуть самостійно вибрати для себе відповідне місце проходження практики, але при цьому повинні дотримуватися вимог, які висуває ВНЗ до підприємств, що є базами практики.

Підприємство, де студент проходить практику, стає об'єктом проведення самостійного прикладного дослідження та виконання програми практики на матеріалах реального підприємства. Співпраця навчального закладу, студента та підприємства, що є базою практики, дозволяє сформулювати тему реального дослідження, яка повинна бути корисною для підприємства і виконуватись на його замовлення відповідно до вимог проведення державної атестації випускника.

3.2. Організація керівництва практикою

До обов'язків керівника практики від випускових кафедр належать:

- ознайомлення студентів із завданням практики;
- надання студентам, інформації про необхідність визначення ними баз практики й одержання листів-угод, оформлених належним чином;
- розгляд пропозицій щодо бази практики спільно із завідуючим кафедрою і керівниками практики;
- організація інших (на відміну від запропонованих) баз практики разом з керівниками практики (у разі необхідності);
- надання студентам інформації про системи звітності;
- консультування студентів у процесі проходження практики за затвердженим на кафедрі графіком;
- вирішення організаційних питань, що виникають у процесі проходження практики;
- організація захисту студентами звітів.

Підготовка наказу про проходження студентами практики, проведення загальних зборів студентів перед їх виходом на практику, видача студентам щоденників практики з поясненнями щодо їх заповнення й оформлення здійснюється відділом практики інституту.

3.3. Обов'язки студентів-практикантів

Студенти при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики отримати необхідні консультації від керівника про оформлення всіх потрібних документів;
- вчасно прибути на підприємство - місце проходження практики;
- дотримуватися діючих на підприємстві чинних правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати правила техніки безпеки на підприємстві;
- ознайомитися зі структурою підприємства;
- вивчити необхідну звітну документацію;
- ознайомитися зі схемами управління підприємством;
- вивчити обов'язки посадових осіб відділів маркетингу, збуту, зовнішньоекономічних зв'язків і інших відділів;
- ознайомитися з планом заходів підприємства, особливо тих, що стосуються розвитку виробничої і збутової діяльності;
- брати участь у складанні договорів, ділової кореспонденції різних видів, управлінських документів;
- вести щоденник, у якому нотувати інформацію, необхідну для виконання завдань практики та написання звіту, оформити його належним чином після закінчення практики;
- подати керівникам письмовий звіт про проходження практики для перевірки;
- захистити звіт про проходження практики.

4. ОФОРМЛЕННЯ Й СТРОКИ ПОДАЧІ ЗВІТУ

По закінченню практики студент подає на кафедру звіт у формі стислого опису виконаних видів діяльності відповідно до завдань, визначених на основі плану виробничої, ґрунтовні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства, запропонований для подальшого дослідження комплекс розробок з використанням комп'ютерних технологій.

Звіти про практику відображають результати вивчення програмних питань (їх стан за останні три роки), містять висновки і рекомендації, копії документів і рішень. Вони повинні мати чітку побудову, логічну послідовність, переконливу аргументацію, доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій.

Звіт готується у письмовій формі, має відобразити всі аспекти діяльності студента на місцях проходження практики і може бути структурований наступним чином (див. табл. 4.1).

Таблиця 4.1

План звіту

Назва структурного елемента звіту	Обсяг
Титульний аркуш	1
Щоденник проходження практики	4-5
Зміст	1
Вступ	1
Розділ 1. Організаційні засади функціонування підприємства, торгівельної установи та біржи	5-8
Розділ 2. Аналіз показників економічної діяльності підприємства, торгівельної установи та біржи	7-9
Розділ 3. Проект з покращення організаційної структури та / або економічної діяльності підприємства, торгівельної установи та біржи	5-8
Індивідуальне завдання	4-5
Висновки та пропозиції	1-2
Список використаних джерел	1-2
Додатки*	
Разом	30-42

* Додатки не включаються до загального обсягу сторінок звіту

Індивідуальні завдання:

1. Переваги та недоліки індивідуального підприємництва.
2. Організаційна структура підприємництва при забезпеченні управлінських рішень.
3. Система підпорядкування на підприємстві.
4. Техніка укладання контрактів.
5. Управління контрактами – робота відділу кадрів.
6. Складання підприємницького плану – бюджетування.
7. Управління ресурсами в умовах нестач.
8. Робота з клієнтами – асиметричність інформації.
9. Техніка взаємодії планового відділу та бухгалтерії.
10. Переміщення продукції: реалізація, логістика та статистичний аналіз.
11. Посередництво як сфера додаткового прибутку.
12. Вибір та відбір товару у процесі асортиментної політики.
13. Управління товарооборотом та його оптимізація.
14. Стимулювання товарообороту та поведінка реалізатора.
15. Управління ціною та стимулювання покупця.
16. Досягнення гнучкості торгівлі та реакція на позиції конкурентів.
17. Реалізація неліквідного товару та долання збитків торгівлі.
18. Фінансове проектування у торгівлі.
19. Непряме оподаткування як тягар вітчизняної торгівлі.
20. Торгівля нерухомістю та тіньові ринки у вітчизняній економіці.
21. Особливості біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.
22. Укладання біржових угод на постачання продукції сільського господарства.
23. Проблеми організованої торгівлі сільгосппродуктами та аналіз аграрних ринків.
24. Привабливість та особливості оцінювання позабіржевого ринку торгівлі сільгосппродуктами.
25. Оцінка розвитку сучасного ринку сільгосптехніки та її доступність для фермерських господарств.
26. Інвестування у фермерські господарства та товарно-земельні відносини.
27. Фінансові ресурси, кредитування малого та середнього бізнесу на селі.
28. Екологічне підприємництво у аграрних бізнес-структурах.
29. Туристичний бізнес у системі аграрного підприємництва.
30. Використання відходів як засіб стимулювання екологічного розвитку та бізнесу на селі.

Титульний аркуш містить: назву вищого органу підпорядкування, назву вищого навчального закладу, назву факультету, назву кафедри, де виконана робота, назву підприємства - базу проходження практики, дані про виконавця, керівників практики від підприємства і від кафедри, терміни проходження практики. Зразок оформлення титульного аркуша подано у додатку А.

Вступ - обґрунтування актуальності і практичної значущості звіту особливостей постановки і вирішення питань стосовно конкретних умов дослідження. Загальна системна характеристика підприємства-об'єкта дослідження: назва, форма власності, організаційно- правова форма, галузева належність, юридична та фактична адреса, загальна кількість працівників, у тому числі чисельність апарату управління.

Розділ 1-3 є аналітико-дослідницькими розділами. Студент повинен зробити ґрунтовний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми виключно на матеріалах підприємства-об'єкта практики та середовища його функціонування із використанням накопиченого фактичного матеріалу та із залученням усіх теоретичних знань, певного методичного інструментарію.

Висновки та пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства. Узагальнюючи проведений аналіз досліджуваної проблеми студент повинен провести діагностику ефективності управління підприємством в цілому, оцінити ефективність пропозицій (бажано детальна ґрунтовна оцінка з пропозиції, пов'язаної з проблематикою дослідження), наслідки та перспективидіяльності підприємства. Стисло формулюються головні висновки, пропозиції і рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства - бази практики.

Список використаних джерел.

Додатки. У додатках рекомендується наводити: статут підприємства; положення про функціональні підрозділи, посадові інструкції фахівців, Штатний розпис, форми бухгалтерської і статистичної звітності (№ 1 «Баланс»; № 2 «Звіт про фінансові результати»; № 1-ПВ «Звіт з праці», № 3- ПВ «Звіт про використання робочого часу»; № 2 Звіт про фінансові результати, № 1-м «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», «Основні економічні показники...» форма 50 с. г. та інші), договори з постачальниками, організаційно-розпорядницькі документи: накази, розпорядження, інструкції, довідкову інформацію до аналітичних і прогнозних розрахунків.

Письмовий звіт разом зі щоденником (Додаток Б) подається у встановлений термін керівнику практики від кафедри для перевірки, рецензування та допуску до захисту. За результатами перевірки звіту керівник приймає рішення про допуск його до захисту або повертає студенту на доопрацювання відповідно до зазначених зауважень.

До захисту допускаються студенти, які повністю виконали програму

практики, представили звіт згідно з встановленою формою та одержали позитивну характеристику керівника від підприємства-бази практики.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії, призначеній деканом факультету. До складу комісії входять керівники практики від кафедри, викладачі кафедри та, за можливості, керівники практики від бази практики

Комісія приймає захисти виробничої практики у студентів протягом перших десяти днів терміну, відведеного на підготування. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії.

Поданий на кафедру звіт оцінюється керівником практики від університету за максимальною сумою 70 балів за наступних умов: звіт має всі структурні елементи, Звіт-щоденник містить опис виконаних студентом під час практики обліково-аналітичних робіт, їх

виконання підтверджено доданими додатками та відповідними розрахунками. Захист звіту з практики оцінюється комісією за максимальною сумою 30 балів.

Написання та оформлення звіту

на „5” ----- 70 балів

на „4” ----- 60 балів

на „3” ----- 50 балів

на „2” ----- 0 балів

Захист звіту з практики

на „5” ---- 25-30 балів

на „4” ---- 15-24 бали

на „3” ---- 5-14 балів

на „2” ---- 0-13 балів

Звіт з практики оцінюється за окремих умов в сумі 100 балів, а академічна оцінка виставляється в залікову книжку окремою графою.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз О.В., Матвійчук В.А., Карачина Н.П., Салькова І.Ю. Актуальні питання реформування вітчизняного аграрного сектору: Колективна монографія. Вінниця: ВНАУ, 2012. 312 с.
2. Калетнік Г.М. Біопаливо. Продовольча, енергетична та екологічна безпека України: монографія. К. : Хай-Тек Прес, 2010. 515 с.
3. Данилишин Б.М. Економіка природокористування. К. : Кондор, 2010. 465 с.
4. Калетнік Г.М. Державне управління розвитком електроенергетики в контексті європейської інтеграції України: монографія. Вінниц. нац. аграр. ун-т. Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2012. 281 с.
5. Гринів Л.С. Екологічна економіка: навч. посіб. Львів. нац. ун- т ім. І. Франка. Львів: Магнолія 2006, 2015. 359 с.
6. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 280 с
7. Ковальчук С.Я., Оверковська Т.К. Економіко-правові аспекти екологізації аграрного виробництва в Україні. Вінниця.-Едельвейс і К.-2014.346 с.
8. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 368 с.
9. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів // довідник з питань з питань економіки та фінансування природокористування та природоохоронної діяльності. К.: Геопринт, 2000. С. 220-225.
10. Оптимізація природокористування. В 5-ти т. Т.1. Київ: Кондор, 2004. 291 с.
11. Бондаря О. І. Основи інтегрованого управління природокористуванням і розвитком інфраструктур: методологія, практика, освіта / за заг. ред. К. : Каравела, 2010. 320 с.
12. Павлов В.І. Економіка природокористування: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. Рівне: НУВГП, 2008. 136 с.
13. Про екологічну експертизу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 8.

14. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова ВР України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Про надра: Кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36.
16. Про охорону атмосферного повітря: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50.
17. Прямухіна Н.В. Проблеми та перспективи розвитку регіонального ринкового простору в умовах трансформації. Монографія. Київ: «Виробництво Ліра-К», 2015. 332 с.
18. Ковальчук С.Я., Мороз О.В. Теорія Європейського еколого-економічного розвитку: навчальний посібник. Вінниця.-Едельвейс і К. 2014. 560с.
19. Калетнік Г.М. Трансформаційна динаміка процесів відтворення в аграрній економіці: моногр. / [та ін. ; під ред. Калетніка Г. М.]; Вінниц. нац. аграр. ун-т, Навч.-наук. ін-т менедж., адміністрування та права. Вінниця: Балюк І. Б., 2012. 543 с.
20. Калетнік Г.М., Козловський С.В., Кіреєва Е.А., Підвальна О.Г. Управління регіональною продовольчою безпекою в умовах економічної нестабільності. Вінниця, 2015. 250 с.
21. Ціхановська В.М., Головня О.М., Хаєцька О.П. Забезпечення соціально-економічної стабільності України в умовах глобалізаційних процесів. Державна підтримка аграрного сектора в умовах участі України в СОТ: монографія. Вінниця. 2013. 246с. (С.86-106)
22. Хвесик М.А., Горбач, Ю.П. Кулаковський М.А., Хвесик, Л.М. Економіко-правове регулювання природокористування. Київ: Кондор, 2004. 524 с.
23. Царенко О. М.. Основи екології та економіки природокористування: підручник. Суми, 2001, 2007. 345 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області URL: <http://vous.vin.ua/>
3. Офіційний сайт наукового фахового журналу Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. URL.: efm.vsau.org

Зразок оформлення титульного аркуша звіту

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет
Факультет економіки та підприємництва

Кафедра економіки та підприємницької діяльності

ЗВІТ-ЩОДЕННИК
проходження
виробничої практики

Виконав(ла): студент(ка) групи _____

Керівник практики від університету: _____

Керівник практики від підприємства: _____

Вінниця – 20__р.

ЩОДЕННИК
з виробничої практики

студента (ки) _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Факультет _____

Курс _____ група _____

Підприємство

Період практики: з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Керівник практики

від вузу _____

(вчене звання, кафедра, прізвище, ініціали)

Керівник практики

від підприємства _____

(посада, прізвище, ініціали)

Відмітки про проходження виробничої практики

Вибув на практику „_____” _____ 20_ р.

Декан факультету _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Прибув на господарство „_____” _____ 20_ р.

Керівник практики
від виробництва _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Вибув з господарства „_____” _____ 20_ р.

Керівник практики
від виробництва _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ
БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ НАУКОВИХ РОБІТ**

(згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. Львів: Свічадо, 2006. 307 с. 2. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. К. : Асамблея діл. кіл: Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. 311 с.
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. К. : Києво-Могилянська акад., 2005. 397 с. 2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. К. : Прецедент, 2006. 93 с.
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л. Магидсон Д., Эдисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. XLIII, 265 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. К. : НДІ «Укragenпромпродуктивність», 2006. 106 с. 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. К. : Вища освіта, 2006. 478 с.
П'ять і більше авторів	1. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.]; под ред. Г. С. Никифорова. [3-е изд.]. Х.: Гуманитар. центр, 2007. 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді: навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. 115 с.
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. К. : Грані-Т, 2017. 119 с. 2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. К. : Грамота, 2007. 638 с. 3. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології: [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. Чернівці: Рута, 2007. 310 с.
Багатотомний документ	1. Історія Національної академії наук України, 1941-1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007. 573 с. 2. Межгосударственные стандарты: каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. Львов: НТЦ «Леонорм-Стандарт», 2005. 277 с.

Матеріали конференцій, з'їздів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу: матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників [«Молодь України і аграрна реформа»], (Харків, 11-13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах: зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. К. : ІСОА, 2002. 147 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис.....доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. К., 2005. 276 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. Тернопіль, 2007. 20 с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 «Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. Технології» / Нгуен Ші Данг. К., 2007. 20 с.
Авторські свідоцтва	<ol style="list-style-type: none"> 1. А. с. 1007970 СССР, МКИ³ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). № 3360585/25–08; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).
Частина книги, періодичного, продовжаного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. 2006. № 6. С. 14-17. 2. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов - основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. 2007. № 1. С. 39-61.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті: (підсумки 10-ї Міжнар. конф. «Крим-2003») [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник. 2003. № 4. С. 43. URL: http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm. 2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua 3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області URL: http://vous.vin.ua/ 4. Офіційний сайт наукового фахового журналу Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. URL: efm.vsau.org

Перелік таблиць для висвітлення інформації щодо рівня ефективності функціонування підприємства

Показники економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь

Показники	По господарству			Відношення показників 20_р. до 20_р., %
	20_р.	20_р.	20_р.	
<i>Вихідні дані:</i>				
Валовий збір, ц.				
- зерна				
- цукрових буряків				
- соняшнику				
- овочів				
Валове виробництво, ц.				
- приросту ВРХ				
- приросту свиней				
- молока				
Площа с.-г. угідь, га.				
Площа ріллі, га.				
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.				
Прибуток, тис. грн.				
Виробничі витрати, тис. грн..				
<i>Розрахункові показники:</i>				
<i>Натуральні показники:</i>				
Вироблено на 100га ріллі, ц.				
- зерна				
- цукрових буряків				
- приросту свиней				
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь, ц:				
- приросту ВРХ				
- молока				
<i>Вартісні показники:</i>				
Вироблено на 1 га с.-г. угідь, грн.				
- валової продукції				
- товарної продукції				
- прибутку				
Окупність витрат, грн.				

Показники продуктивності праці

Показники	По господарству			Відношення показників 201_р. до 201_р., %
	201_р.	201_р.	201_р.	
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб				
в тому числі рослинництва				
тваринництва				
Вартість валової продукції у співставних цінах, тис. грн.				
в тому числі рослинництва				
тваринництва				
Вартість товарної продукції, тис. грн.				
в тому числі рослинництва				
тваринництва				
Вироблено на одного середньооблікового працюючого, грн.:				
- валової продукції				
в тому числі рослинництва				
тваринництва				
- товарної продукції				
в тому числі рослинництва				
тваринництва				

Показники руху основних виробничих фондів

Показники	По господарству			В середньому по господарствах району	Показники по господарству до середнього районного рівня, %
	20_р.	20_р.	20_р.		
A	1	2	3	4	5
<i>Вихідні дані:</i>					
Первісна вартість основних засобів на початок року, тис. грн.					
Вартість зносу, тис. грн.					
Надійшло за рік основних фондів, тис. грн.					
Вибуло за рік основних фондів, тис. грн.					
Первісна вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.					
A	1	2	3	4	5
Річна сума амортизації основних фондів, тис. грн.					
<i>Розрахункові показники:</i>					
Коефіцієнт вибуття основних фондів					
Коефіцієнт оновлення основних фондів					
Термін оновлення (швидкість обороту)					
Коефіцієнт зростання основних фондів					
Коефіцієнт приросту основних фондів					
Коефіцієнт зносу основних фондів					
Коефіцієнт придатності основних фондів					
Коефіцієнт сукупного відтворення основних фондів					
Коефіцієнт інтенсивного оновлення основних фондів					
Швидкість обороту основних фондів					

Ефективність використання оборотного капіталу

Показники	По господарству			В середньому по господарствах району	господ-дарству до середньо
	20_р.	20_р.	20_р.		
<i>Вихідні дані:</i>					
Виручка від реалізації, тис. грн.					
Середньорічна вартість оборотного капіталу, тис. грн.					
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.					
Валовий прибуток (збиток) від реалізації продукції, тис. грн.					
Матеріальні витрати, тис. грн.					
<i>Розрахункові показники:</i>					
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу					
Коефіцієнт завантаженості оборотного капіталу					
Тривалість одного обороту, днів					
Фондовіддача оборотного капіталу					
Фондомісткість оборотного капіталу					
Матеріаловіддача, грн.					
Матеріаломісткість, грн.					
Рентабельність оборотного капіталу, %					
Норма прибутку, %					

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства

Показники	20_р.	20_р.	20_р.	Відхилення 20_р. від 20_р.(+/-)	В середньому по господарствах	Показники по господарству до середньорайонн
<i>Вихідні дані</i>						
Валовий прибуток, тис. грн.						
Чистий прибуток, тис. грн.						
Валюта балансу, тис. грн.						
Власний капітал, тис. грн.						
Доход (виручка) від реалізації, тис. грн.						
Кредиторська заборгованість тис. грн.						
Оборотні активи, тис. грн.						
Довгострокові зобов'язання, тис. грн.						
Короткострокові пасиви, тис. грн.						
Оборотні активи термінової ліквідності, тис. грн.						
Абсолютно ліквідні активи, тис. грн.						
Виробничі запаси, тис. грн.						
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.						
<i>Оцінка прибутковості</i>						
Рентабельність активів, %						
Рентабельність власного капіталу, %						
Рентабельність продукції, %						
<i>Оцінка ділової активності</i>						
Оборотність активів						
Оборотність виробничих запасів						
Термін обороту активів, днів						
Термін обороту виробничих запасів, дн						
<i>Оцінка фінансової стійкості</i>						
Коефіцієнт автономії						
Коефіцієнт фінансового важеля (ліверидж)						
Коефіцієнт забезпеченості боргів						
<i>Оцінка платоспроможності</i>						
Коефіцієнт загальної ліквідності						
Коефіцієнт термінової ліквідності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності						